

เทศน์เช้า วันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๑

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันพระ เห็นไหม โบราณเขาบอกวันพระไม่มีหนเดียว เวลาเขาบอกวันพระไม่มีหนเดียว คือวันพระมันมีบ่อยๆ ใจ แล้ววันพระไม่มีหนเดียวคือว่าทำร้ายกัน ทำลายกันแล้วเขาเอาคืนกันได้ อันนี้มันเป็นความคิดของเราละ

แต่ถ้าเป็นวันพระ วันพระเป็นวันประเสริฐ เราจะหายใจเพื่อวันพรุ่งนี้ได้ไหม? การหายใจเข้าและหายใจออก มันต้องสืบทอดเนื่องไปจากเดี๋ยวนี้ มันถึงจะหายใจเข้า-หายใจออกวันพรุ่งนี้ มะรินนี่ต่อๆ ไป แต่ถ้าเราบอกว่าจะหายใจเข้าพรุ่งนี้ มะรินนี่ แล้วปัจจุบันนี้เราปล่อยให้มันตายไปใช่ไหม?

ในการประพฤติปฏิบัติเราอย่าให้ประมาทเลินเล่อ นี่วันพระไม่ได้มีหนเดียว เพราะว่าวันพระวันสำคัญ เห็นไหม วันสำคัญทางพุทธศาสนา วันปกติวันธรรมดาที่วันทำมาหากิน แต่วันพระวันเจ้า วันที่เราจะพักใจ คนเราถ้าไม่นอนหลับพักผ่อนจะอยู่ไม่ได้หรอก เวลาจะทำงานเราก็ต้องทำงาน แต่คนต้องนอนหลับพักผ่อน ร่างกายจะได้แข็งแรง แข็งแรงขึ้นมาเพื่อจะมาทำงานต่อไป

นี่ถ้าวันพระ วันพระเราได้พักใจ เราได้ทำของเรา สิ่งนี้มันจะทำให้เราชุ่มชื่น เวลาเราทำงานไปเหนื่อยล้ามากนะ เหนื่อยล้าแล้วไม่มีพักไม่มีผ่อนเลย โลกเขาหมุนกันไปของเขาละ เมื่อก่อนเราหยุดวันพระกัน สิ่งที่เป็นวันพระ วันโกน สิ่งนี้มันให้เราเตรียมใจของเรา ถ้าเราเตรียมใจของเราได้ เรายกขาใจของเราได้ เห็นไหม ทุกคนมีความสุขหมด สังคมจะร่มเย็นเป็นสุข

นี่ทุกคนไปหวังพึ่งกันข้างนอก ความอยู่ข้างนอก ความเห็นข้างนอก มันก็เป็นความทุกข์จากข้างนอก แต่ถ้าเป็นความทุกข์จากข้างนอก สิ่งข้างนอกมันก็คือปัจจัยเครื่องอาศัย ก็ว่ามันหายๆ ของถ้ามันหายๆ นะ ถ้าคนมีจิตใจที่ละเอียดขึ้นมา จิตใจที่มองเห็นคุณค่าของชีวิตของเรา เห็นไหม ถ้าเราดีเรามีความสุข ข้าวของเงินทองที่หามามันก็เป็นประโยชน์หมดเลย ถ้าเรามีความทุกข์ ข้าวของหามาแล้วมันมันเครียด

คูหาเงินมานี้ใช้เงินไม่เป็น หาเงินมาแล้วใช้เงินไม่เป็น แล้วเงินมันเสื่อมค่าไปทุกวัน เราหาเงินมาเราต้องใช้มันเป็น ใช้มันเป็นประโยชน์กับเรา เห็นไหม ชีวิตก็เหมือนกัน ถ้าเรารู้จักชีวิตของเรา เรารู้จักคุณค่าของเรา สิ่งนั้นเป็นเครื่องอาศัย สิ่งที่เป็นปกติของเรา เราต้องเข้มแข็ง เราต้องทำ เวลาทำนี่ความเพียรชอบ เวลาทำหน้าที่การงานก็ต้องทำจริงๆ เวลาทำหน้าที่การงานมันก็ไม่อยากทำ เวลามันไม่อยากทำนะ อยากพัก อยากผ่อน นี้น้อยเนื้อต่ำใจ ชีวิตเราทุกข์เรายาก มันก็คิดทอนกำลังของตัวเองตลอดไป เวลาจะให้พักมันก็พักไม่ได้อีก พอพักขึ้นมาได้ยงงานจะไม่เสร็จ คิดร้อยแปด

เราจะกินอาหารนะ เรากินไก่ เห็นไหม เวลาเรากินไก่เราไม่เชือด เราทำอาหาร เนื้อไก่เราเชือดได้เราเถื่อนได้ แต่เวลาลงไปมันเจอกระดูกเราจะไปเถื่อนมันออกไหม? นี่กระดูกมันต้องสับนะ เวลาเจอกระดูกเขาสับกัน เขาทอนกัน เหมือนกัน การประพฤติปฏิบัติของเรา การดำรงชีวิตของเรามันต้องมีหนักมีเบา ینگประพฤติปฏิบัติ ینگภาวนานะ นี่เวลาเราตั้งใจขึ้นมา เราจะทำไปเรื่อยๆ เราจะทำไปประสาธกแต่ว่าทำ ทำไปอย่างนั้นแหละ ถ้าทำรุนแรงเกินไปเป็นการลำบากเปล่า

นี่เวลามันเจอกระดูก มันเจอสิ่งใด ดูเวลากินอาหาร เวลาแก้งตำคอกเอาออกทำไม? เวลาอาหารนี้กลืนเข้าไป กลืนได้สบายเลย เวลาแก้ง เวลาของแข็งกลืนลงไปไหม มันไปติดคอนะ มันไปตำคอกจนเจ็บจนปวดนะ ถ้าเจ็บปวดขนาดนั้น ชีวิตเรานี้เวลามันมีอุปสรรค เวลามันมีสิ่งกีดขวาง เหมือนแก้งตำคอก เราต้องช่วย เราต้องพยายามของเรา เราต้องทำของเรา ไม่ใช่เราจะเรื่อยๆ เราจะทำประสาเรา

นี่โดยกิเลสใจ กิเลสศีลธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าต้องเรียบร้อย ต้องนุ่มนวล ให้อีเรียบร้อยนุ่มนวลมันก็เป็นมรรยาทสังคัม นี่เวลาก้างตำคอกจะมานีมนวนอยู่ได้ไหม? ก็มันเจ็บ พอมันเจ็บก็ต้องเอาออก เอาคีมคีบมันออก เรากินน้ำเข้าไป กินอาหารเข้าไปเพื่อจะให้มันออกไป เห็นไหม

นี่มันจะนิ่มนวนมันเป็นมรรยาทสังคัม มันก็ควรจะนิ่มนวน ถ้านิ่มนวนมรรยาทสังคัมนะ แต่ในการประพฤติปฏิบัติมันต้องมีหนัก มีเบา มีตื่น มีลึก มีกว้าง มีแคบ ในปัญญาของเรามันต้องค้นคว้า มันต้องหาช่องทางทาง หาช่องทางทางให้อาผลประโยชน์ของเราให้ได้ ผลประโยชน์คือจิตมันสงบ ผลประโยชน์คือเราเข้าไปสัมผัส

มันเป็นสันติภูมิจิโก มันเป็นปัจเจกจิต มันสัมผัสเข้ามาแล้ว อาจารย์สอนนี้เป็นเครื่องชี้ นำ เวลาเราสัมผัสเอง เราตัวเอง เห็นใหม่ กาลามสูตรไม่เชื่อใครเลย ไม่เชื่อใคร เชื่อความสัมผัสของใจ เวลาสงบใจก็สงบเอง ทุกข์ก็ใจทุกข์ เวลามันปล่อยวางขึ้นมา ใจมันก็ปล่อยวางขึ้นมา เราตั้งสติของเรา เราทำของเราขึ้นมา ตั้งสตินะ ตั้งสติ คุณแลร์รักษามัน

นี่เราไปหาหมอ เห็นใหม่ ว่าหมอรักษาๆ หมอให้สาร ให้ยา ให้อะไร แต่ถ้าเรารักษาใจ เรานะ ใจเรานี่เรารักษาให้ดี ถ้าใจเรารักษาให้ดี หมอมาทำอะไรจะเข้ามารักษาก็รักษาได้ง่าย เพราะเราให้ความร่วมมือกับหมอ นี่ถ้าให้หมอรักษาเราก็ให้กับเขา แล้วนี่เราคิดเองซ็อกได้เลยนะ มันซ็อก มันวิตกกังวลไป อุปาทานเกิดขึ้นมาได้ทั้งนั้นแหละ

เรารักษาใจเรา หน้าที่หมอรักษาก็ต้องหน้าที่หมอรักษา นี่ก็เหมือนกัน หน้าที่รักษาใจ เรา รักษาใจ เห็นใหม่ ครูบาอาจารย์ก็เหมือนหมอ นี่เป็นคนชี้ นำเท่านั้นแหละ หมอที่ดีเขาไม่รักษาโรค คอยบอกอาการ สิ่งนั้นเป็นของแสดงนะ สิ่งนี้ไม่ควรทำนะ ใจคนไข้มันก็อยากกิน มันหิว มันกระหาย มันก็อยากทำ

นี่ก็เหมือนกัน กิเลสมันอยากจะสะควกสวาย กิเลสมันจะเอาเปรียบเขา กิเลสมันจะบอกว่าสิ่งนี้เป็นประโยชน์กับเรา เห็นใหม่ นี่มันของแสดงทั้งนั้นแหละ แล้วครูบาอาจารย์ท่านบอกว่านี่ให้เสียสละ ให้เข้มแข็ง ให้ทำขึ้นมา อ้าว ทำขึ้นมาก็เป็นงาน มันเหนื่อยยาก การเหนื่อยยากเป็นความเพียรชอบ ถ้าไม่มีความเพียร ไม่มีความวิริยะอุตสาหะ มันจะเกิดขึ้นมาได้ยังไง?

การวิริยะอุตสาหะ เห็นใหม่ คุณสิเราเลี้ยงลูกเลี้ยงหลานขึ้นมา มันเติบโตตั้งแต่เด็กขึ้นมา เป็นผู้ใหญ่ขึ้นมา มันมาจากไหนล่ะ? ก็มาจากการเลี้ยงดู การกิน การอยู่ การพัฒนาของมันขึ้นมา ใจของเรามันจะเติบโตขึ้นมา เราไม่ทะนุถนอมมันเลย ไม่มีสติสัมปชัญญะเลย เราเห็นแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์จากข้างนอก ว่าสิ่งนั้นจะเป็นประโยชน์ สิ่งนี้จะ เป็นประโยชน์ แล้วทิ้งมัน ทิ้งใจไป ไม่ดูแลรักษามัน แล้วเวลามันเหนื่อยยากขึ้นมาจะรักษาที่ไหนล่ะ? ก็เหมือนเราไม่รักษาตัวเรา เราไม่รักษาตัวเราแล้วเราจะไม่มีโรคมะเร็งได้อย่างไร?

นี่ก็เหมือนกัน เราไม่รักษาใจเรา เราไปเอาแต่ของแสดงเข้ามา เห็นใหม่ มันเป็นไปตามหน้าที่นะ หน้าที่การงาน นี่มนุษย์มันมีความสำคัญ มนุษย์มีหน้าที่การงานนี้ประสบความสำเร็จในชีวิต ชีวิตประสบความสำเร็จ มีหน้าที่การงาน นี่คนจะคิดจะเลวอยู่ที่ผลของงาน งานมันจะชี้ถึงว่าคนๆ นี้มีความเพียรไหม? คนๆ นี้มีความวิริยะอุตสาหะไหม? คนๆ นี้มีเชาว์ปัญญาไหม? มันก็

แสดงออกทั้งนั้นแหละ เขาคุใจเขาคุที่ไหน? ก็คุที่ทำชั่ววัตรปฏิบัติ คุที่สติปัญญา นี่มันแสดงออกมาจากใจ

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่ยังแสดงออกมาจากใจมันแสดงออกมา ถ้าเรารักษามันเข้าไป เห็นไหม ถ้าใจเรารักษาใจเข้าไป สิ่งนี้จะเป็นประโยชน์หมดนะ เป็นประโยชน์กับเราเอง นี่สิ่งที่เป็นประโยชน์กับเราเราจะเอาไหม? แต่เราไม่เห็นประโยชน์ไง เราไปเห็นประโยชน์ที่หยาบๆ จริงอยู่ มันเป็นประโยชน์กับโลก จริงนะมันเป็นประโยชน์กับโลก เป็นของโลกนี่มันจริง ของมันมีจริงอยู่ แต่จริงตามสมมุติ

คูสิ คูของที่มีราคา เห็นไหม พอตกยุคตกสมัยไม่มีค่าเลย คูสิคูอย่างเวลาที่เวลาการตลาดเขาต้องการสิ่งใด ราคาจะพุ่งมหาศาลเลย แต่เวลาของมีมากราคาคตกหมดเลย มันสมมุติไหม? มันสมมุติทั้งนั้นแหละ แต่เราก็ต้องอาศัยมันใช้ไหม? เพราะชีวิตเราก็สมมุติ เราเกิดมาชีวิตหนึ่งก็สมมุติอันหนึ่ง สมมุติกันหมด

เวลาเรามีชีวิตอยู่ เห็นไหม ชีวิตนี้มีการพลัดพรากเป็นที่สุด เวลาสิ้นชีวิตไปแล้วมันก็หมดไป สมมุตินี้หมดวาระ แต่ใจมันไม่หมด ใจมันยังเกิดมันตายไป ใครจะปฏิเสธไม่ปฏิเสธเรื่องของเขา แต่ความจริงมันเรื่องของเรา เพราะเราเชื่อในศาสนา เราเชื่อในตัวของเราเอง ยิ่งประพฤติปฏิบัติกัน มีสมาธิสงบเข้ามา อ้อ เราเป็นนี้ นาย ก. นาย ข. นาย ง. มันก็เป็นชื่อสมมุติทั้งนั้นแหละ

แต่จิตเป็นสากล ถ้ามันสงบขึ้นมาเป็นอันเดียวกัน เป็นอันเดียวกันนะ ถ้าเป็นสัมมาสมาธิ ถ้าเป็นมิจฉาสมาธินะ มันก็แตกต่างกันไป เพราะอะไร? เพราะมันส่งออกหมด เห็นไหม ถ้ามันสงบเข้ามาเป็นเราแล้ว จิตที่มันเกิดมันตาย แล้วถ้ามันมีสติสัมปชัญญะมันน้อมไปวิปัสสนา นี้ มรรคญาณ ธรรมโอสถ

ธรรมโอสถนะ ธรรมโอสถแก่โรคแก่ภัยของใจ ยารักษาโรคแก่เรื่องร่างกาย ธรรมโอสถมันจะแก่เรา ถ้าเรารื้อค้นของเราขึ้นมาได้ เราประกอบของเราขึ้นมาได้ มรรคญาณมันเกิด ถ้า มรรคญาณเกิดปัญญาอย่างนี้โลกุตตรปัญญา มันเห็นของมัน มันทำของมัน มันเป็นอย่างนี้จริงๆ นะ เหมือนกับเราจะต้องเดินทาง แต่เราทำตัวเครื่องบิน เราทำสิ่งที่แบบว่าจะต้องให้เราเดินทาง เราฝึกทั้งหมดๆ เราไปไม่ได้หรอก

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อมันมีมรรคญาณขึ้นมา มันทำลายเชื้อไข ทำลายสิ่งต่างๆ มันถึงเห็น จิตเกิดจิตตายไป เพราะมันมีอย่างนี้มันถึงเกิดสวรรค์ในอกนรกในใจ นี่มันถูกต้อง สวรรค์ในอก นรกในใจเพราะมันเป็นเชื้อไข มันเป็นปัจจัย พอเวลาถ้าชีวิตนี้สิ้นไป เห็นไหม ไขปัจจัยตัวนี้ เพราะมันมีตัวจิต ตัวจิตตัวที่มันมีกิเลส มันมีปัจจัยด้วยมันเคลื่อนไป

มันมีปัจจัย เห็นไหม มันมีเหตุมันก็ต้องมีผล ผลคือสวรรค์ข้างนอก นรกข้างนอก นรกที่เป็นมิตินรกที่เป็นขุมนรกที่จิตที่ไปตก สวรรค์ที่จิตที่ไปพักไปผ่อน จิตที่ไปอาศัย นี่เพราะมันมี สวรรค์ในอกนรกในใจ มันถึงมีสวรรค์ข้างนอก-นรกข้างนอก ถ้าไม่มีสวรรค์ในอกนรกในใจ อะไรจะไปสวรรค์-นรก? นี่จิตเหมือนกันหมดมันก็ไปเหมือนกันสิ มันไปที่เดียวกันสิ ทำไมจิตดวงหนึ่งมันสูงส่ง จิตดวงหนึ่งมันต่ำต้อยล่ะ?

จิตดวงหนึ่งมันสูงส่งเพราะอะไร? เพราะมันทำบุญกุศล มันเสียสละ เห็นไหม ของที่มันเบา คุณภาพมันลอยขึ้นที่สูง คุณินสิ คุณ้ำหนักที่มันตกลงต่ำ จิตที่อาฆาตมาดร้าย จิตที่โกรธ จิตที่ผูกพัน จิตที่มันมีความหมักหมมในใจ มันหนักหน่วงของมัน มันจะไปไหนมันก็ตกไซ้ไหม? จิตที่เสียสละ ที่มีกรให้อภัย สิ่งต่างๆ มันเป็นประโยชน์ไซ้ไหม? มันขึ้นสูงๆ เห็นไหม

นี่จากสวรรค์ในอกนรกในใจ มันก็ไปสู่-สวรรค์จากมิตินอก เป็นวิญญูะ มันมีอยู่ข้างนอก เห็นไหม แล้วเราภาวนาของเราไป มันทำอย่างนี้จริงๆ มันเห็นของมันจริงๆ ถ้าไม่เห็นของมัน มันจะชำระล้างได้อย่างไร? มือเราสกปรก เราไม่ล้างออกไปมันจะสะอาดได้อย่างไร? จิตที่มันมีแรงขับอยู่ ถ้ามันไม่ชำระล้างออกมันจะเป็นโสคาบัน สกิทาคามี อนาคามีได้อย่างไร? นี่เวลาจิตปกติมันเวียนตายเวียนเกิดไม่มีต้นไม่มีปลาย เห็นไหม พระโสคาบันอย่างมากต้องเกิดต้องตายอีก ๗ ชาติเท่านั้น

นี่ ๗ ชาติ กับไม่มีต้นไม่มีปลาย คือเกิดเป็นล้านๆ ชาติมันต่างกันตรงไหน? ถ้ามันไม่มีความรู้จากใจ ถ้าใจไม่สัมผัสขึ้นมา มันชำระของมันเอง มันจะรู้ได้อย่างไร? จิตนี้มันจะรู้ได้อย่างไร? เจ้าของ ตัวเราเป็นตัวไป สวรรค์ในอกนรกในใจ ผู้ที่ต้องไปมันต้องไปอยู่ เรามีตัวที่จะต้องเกิดต้องตายเป็นล้านๆ ใบ แล้วเรานึกถึงเหลือ ๗ ใบ แล้วเรานึกอื่นๆ มันหมดไปๆ มันหมดจนไม่มีตัว ไม่มีสิ่งใดต้องขับเคลื่อนอีกเลย มันรู้ได้อย่างไร?

ถ้าไม่รู้ละ เราไปเทียบมหรสพ เห็นไหม เราต้องไปดูคอนเสิร์ต เราผ่านตัวไป เขาต้องเก็บตัวนะ เราต้องเดินผ่าน เราต้องให้เขาแล้วเราถึงจะเข้าไปในงานของเขาได้ แต่ขณะที่สวรรค์ใน

อกนรกในใจนี้ใครเป็นคนเก็บ? บุญกุศล-บาปอกุศลมันเป็นคนเก็บเอง มันรู้เอง วัฏฏะมันวนไปเอง เห็นไหม จิตนี้มันหมุนไปในวัฏฏะ แล้วเราทำลายเอง นี่มันถึงเป็นสันติภูมิจิโกใจ มันถึงเป็นปัจจัยตั้งใจ

นี่สิ่งที่เป็นปัจจัยตั้ง แต่การกระทำ เห็นไหม อย่าผิดวันประกันพรุ่ง นี่วันพระไม่มีหนเดียว ถ้าวันพระไม่มีหนเดียวเราจะนอนใจนะ วันพระมันเป็นปัจจุบัน วันพระ วันโกน เราต้องเข้มแข็งของเรา เพราะเราปฏิบัติอยู่ในป่า ถ้าเป็นวันพระ วันสำคัญนี่เนสัชชกตลอด ถ้าเป็นวันสำคัญจะไม่กินเลย จะเนสัชชกตลอด

วันปกติมันก็เร่งความเพียรอยู่แล้ว แต่ถ้ายังเป็นวันสำคัญ นี่วันนี้ถวายองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า วันนี้ถวายพระธรรม วันนี้ถวายพระสงฆ์ ทำสิ่งดีๆ ถวายพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ถวายครูบาอาจารย์ของเรา เราถวายเลยๆ แล้วเราเป็นคนทำดี เพราะอะไร? เพราะมันมีจุดยืนใจ เราเป็นลูกศิษย์ลูกหา เรามีครูมีอาจารย์ เรามีที่พึ่งใจ ถวายองค์นั้นเราคิดถึง เรามีความชุ่มชื่นใจ เรามีครูมีอาจารย์ มีคนชี้นำ เหมือนกับเราเป็นคนป่วย เรามีหมอมือคนรักษาเรา มีคนดูแลเรา มันก็อุ่นใจ

นี่ถวายครูบาอาจารย์ เรายึดเรามั่นของเรา นี่ที่พึ่งของเราๆ แล้วทำของเรา ทำของเรา อย่าผิดวันประกันพรุ่ง วันพระมันไม่ใช่มีหนเดียวก็ถูกต้อง แต่มันเป็นผลของวัฏฏะ มันทำให้เราเลินเล่อ มันจะมีที่หนกก็แล้วแต่ มันจะมีโอกาสของเราข้างหน้าที่เราจะไปถึงตรงนั้น แล้วเราทำของเราไป แต่ปัจจุบันอย่าประมาท ปัจจุบันวันนี้ วันพระปัจจุบันนี้ วันนี้ทำให้ดี ทำปัจจุบันนี้ไม่ใช่จะไปดีเอาอนาคตนุ่น ถ้าไปดีอนาคตนุ่น ถ้าปัจจุบันไม่ดี อนาคตมันจะดีได้อย่างไรล่ะ?

ปัจจุบันต้องดี วันดีคือวันพระวันโกนมันดีอยู่แล้ว ต้องทำให้มันดีขึ้นมา แล้วถ้าทำแล้วมันยังไม่ถึงที่สุด มันยังมีวันพระหน้าอีกก็ทำอีกๆ อย่างวันพระไม่ได้มีหนเดียว แล้วก็ผิดใจหนานักไม่ทำงาน อ่างง อ่างง กิเลสมันจะอ่างเลย เอาเมื่อนั้น เอาเมื่อนี้ แล้วปัจจุบันหมดไปวันๆนะ หมดไปวันๆ วันหนึ่งหมดไป นี่กาลเวลา ยักษ์ ๒ ตา มีดกับสว่างกินชีวิตเราไปตลอด มันจะกินเราตลอดเวลา ให้ชีวิตเราสั้นไปตลอดเวลา นี่แล้วเราจะผิดวันประกันพรุ่งได้ไหม?

เวลานี้สำคัญมากนะ เวลาผู้ประพฤติปฏิบัติเขาไปที่ไหนให้เรามีเวลาได้ปฏิบัติ อย่าให้มันมีการมีงานให้มันวุ่นวายจนกินไป อันนี้เป็นเรื่องของเวลาออกไปรูดงค์ ออกไปเที่ยว สิ่งต่างๆ เขาจะดูตรงนี้ ดูว่ามีเวลาให้เราปฏิบัติไหม? มีสิ่งต่างๆ ไหม? มันจะเป็นประโยชน์กับเรา แต่ใน

สังคมาของสงฆ์นี้มันเป็นวัตรปฏิบัติ เห็นไหม วัตรในโรงฉัน นี่ทำความสะอาดของวัด วัตรในโรงฉัน วัตรในวัจกุฎีวัตร วัตรในกุฏิของเรา มันจะมีวัตรปฏิบัติ วัตรปฏิบัติเพื่อเป็นการแสดงออกของคนดี กตัญญูกตเวทีเป็นการแสดงออกของคนดี

นี่ก็เหมือนกัน วัตรปฏิบัติมันเป็นการแสดงออกของอริยประเพณี ประเพณีของพระอริยเจ้า ปุถุชนเขาเป็นประเพณีของเขา ศีลธรรมจริยธรรมเป็นประเพณีของเขา ประเพณีของเรา เห็นไหม อริยประเพณีถือธุดงค์วัตร ฉันหนเดียว อาสนะเดียว นี่เป็นอริยประเพณี ประเพณีของพระอริยเจ้า ประเพณีของครูบาอาจารย์ ประเพณีขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่วางไว้ ประเพณีของพระกัสสปะที่ทำได้เป็นคตินิยมให้พวกเราได้ปฏิบัติตาม

ครูบาอาจารย์ หลวงปู่มั่นมารื้อฟื้นขึ้นมาให้เป็นประเพณีของเรา ประเพณีที่เป็นอริยประเพณีให้ใจมันมีทางออก ให้มีทางเดิน ถ้าไม่มีทางออก ไม่มีรูระบายเลย มันอัดอั้นตันใจตาย นี่ก็เหมือนกัน กิเลสมันอัดอั้นในหัวใจ เห็นไหม เอาประเพณีให้มันเกาะ ให้มันอยู่กับข้อวัตรปฏิบัติ ให้มันอยู่กับสิ่งที่เป็นการแสดงออกของนักรบ นักรบเอาตัวเองพ้นจากกิเลส

ตั้งใจนะ วันพระจะมีก็หนักก็เป็นอดีต-อนาคต วันพระปัจจุบัน เอาปัจจุบันนี้ แล้วเราจะประเสริฐปัจจุบันนี้ เราจะไม่ประมาท เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน

“ภิกษุทั้งหลาย เธอจงพิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด”

พระพุทธเจ้าฝากไว้แล้ว เห็นไหม เราอย่าประมาท อย่าผัดวันประกันพรุ่ง ตรงไหนดีเอาตรงนั้น เอาให้ดีในปัจจุบันนี้ แล้วเราจะได้ดีของเรา เอวัง